

NEVOIA DE POVEȘTI.

MISTER, MIT ȘI MAGIE.

Este mitul o poveste? *Mythos* (), în dicționar este: vorbă, cuvânt pronunțat, vorbire, convorbire, poveste, povață, ordin,... vrajă, basm, fabulă, alegorie.(G. Ioanidu, *Dicționar Emino-Românesc*, 1848). Deci este o poveste născută din imaginația omului și care se adresează tot imaginației. Este o creație a minții umane ce se adresează tot minții umane. Atât la realizare, cât și la descifrare participă categoriile inconștientului, matricea stilistică. De aceea, miturile pot avea un caracter de universalitate în măsura în care matricea noastră stilistică are categorii cu valoare arhetipală, așa cum se întâmplă cu miturile popoului sau al eroului copil, dar pot fi valoroase numai pentru o zonă geografică, o etnie, sau numai pentru un grup restrâns. Matricea stilistică înseamnă și o restrângere a interesului pentru anumite grupuri umane, chiar pentru individ.

Care poate fi rostul unui mit? Blaga ne va spune că mitul, fiind o convertire imaginară a unui mister, depinde de mistere, depinde de destinul existențial al omului de a trăi într-o lume de mistere pe care vrea să le convertească în cunoștințe, să le dezvăluie. El neputând face această convertire, apelează la mituri, transformă un mister într-un mit. Omul nu poate trăi impasibil în universul misterelor. De când și-a dat seama de existența lui, de când și-a dat seama că trăiește în orizontul misterelor, a și simțit nevoia de a le pătrunde, de a le cunoaște, de a revela aceste mistere. Nu numai că nu-i este omului ușor, el a simțit cum misterele lumii se multiplică pe măsură ce știința lui rudimentară reușea mici dezvăluiri. Fiind o ființă purtătoare de inteligență, a înțeles, probabil, că există o salvare care-i era mai la îndemână și a început să-și creeze mituri care să acopere acest câmp de mistere. Chiar dacă spera, așa cum sperăm și noi astăzi, că știința lui va pătrunde misterele ce ne înconjoară, a simțit tot timpul nevoia miturilor, și o mai simte și azi, pentru că ajutat de prezența lor se simte mai în siguranță. Copilul așteaptă să audă o poveste și va aștepta totdeauna o poveste. Nu știu dacă nevoia de povești a omului matur nu este și mai mare chiar pentru că nu are timp prea mult să citească, să vadă sau să audă. Uneori, bârfele din jurul unor persoane contemporane, bârfe care nu au dispărut nici azi după inundarea imaginarului nostru cu televiziunea, capătă aspecte mitice care au un raport firav cu realitatea. Totul se ghidează numai după nevoia inconștientă de poveste.

Nevoia de povești a omului. Copilul așteaptă să i se spună aceeași poveste. Te va opri dacă uiți un pasaj, el vrea să audă totul încă odată, și încă odată. De ce are nevoie de poveste, de cea poveste, de cea care-i place? De ce-i place? Probabil că este în ea o întâmplare care-i spune ceva ce vibrează cu altceva din interiorul lui. De ce adoarme mai ușor dacă-i spui cea poveste? Ceva îl liniștește, pregătindu-l de relaxarea necesară somnului, de lumea minunată a viselor.

Nu avem și noi, adulții, nevoie de relaxarea dinaintea somnului? Nu ar fi bine să gândim și noi la ceva plăcut înainte de a adormi? Dar nu avem noi nevoie de povești ca și copiii? Dar de ce vedem filme? Uneori ne plac cele clasice pe care le-am văzut de multe ori. De ce ne uităm la TV, de ce citim romane? ne plac poveștile despre OZN-uri, viețile romanțate, filmele de epocă, povești istorice. Noi trăim într-o lume de povești în care ne simțim bine. Bârfele și vorbele de clacă erau, după cum am mai spus, poveștile dinaintea TV-ului, dar sunt și azi destul de apreciate. Dar un tablou, o bucată muzicală, sunt tot un fel de povești. Când intri într-un muzeu, ești în plină poveste. Arta este un fel de a povesti, în plus prin metaforele pe care le poartă este și un instrument care ne ajută în revelarea misterelor. "Misterul este relevabil numai metaforic, adică prin elemente indirecte,... Kandinsky încearcă să reveleze misterul cosmic prin metafore împrumutate din lumea sensibilă; el operează cu predilecție cu formele primare și elementare ale vieții și ale geometriei." În știință, misterele au fost pătrunse, încetul cu încetul, de oameni care au avut idei revelatorii, idei ce au fost stimulate de o întâmplare, așa cum este cu mărul lui Newton. Metafora căderii mărului din pom a deschis misterul atracției cosmice și a permis crearea unei noi "povești", a atracției universale. Știința este plină de "povești", unele sunt scrise în limbaj matematic, dar tot povești sunt. La începutul secolului XX, cea mai incredibilă poveste a fost a lui Einstein. El a povestit despre un spațiu cu 4 dimensiuni, ca și despre curbarea spațiului în jurul corpurilor cerești. Poveștile lui au fost, și sunt posibile datorită unei invenții care seamănă a metaforă, aceea a limitării vitezei luminii la 300.000 de Km./sec, pentru că prin această ipoteză totul capătă sens.

În legătură cu mitul, se întâmplă aici ceva curios. Mitul nu circulă în lumea noastră singur, nu este totdeauna singur, ne spune Blaga în *Gândirea magică*, el este, de cele mai multe ori, însoțit cu magia. Poveștile din știință sunt scuturate cât mai bine de orice urmă de magie, dar altfel se întâmplă cu cele ce scapă de cenzura științifică.

Ce este magia? La ce poate ajuta? Mai bine zis, care este rostul, vârful ascuțit, al magiei?

Noi trăim într-o lume de mistere și simțim nevoia, încercăm să le revelăm. Uneori misterul se opune cu îndârjire pătrunderii sau nu putem găsi metafora utilă despicerii lui. Ideile, ca și imaginile noastre, au secăt. Vrem cu tot dinadinsul să reușim; atunci ni se deschide perspectiva magiei. Prin magie putem reuși pe o cale scurtă ceea ce nu putem altfel. Magia înseamnă încălcarea legilor naturale și a logicii, o încălcare brutală cu ajutorul unor forțe, unor energii, care nu ne stau la dispoziție, dar le putem invoca. Undeva știm, știm pentru că tot ce este miraculos și cam interzis are putere de pătrundere, că ceva, cineva, ne poate ajuta acolo unde ne simțim în neputință. Suntem tentați să forțăm realitatea, s-o îngenunchem, fără să ne gândim la consecințe. Nu poți avea ceva fără să plătești în schimb. Cât te va costa ceea ce capeți împotriva legilor și regulilor? Cine știe? Un singur lucru știi: plătești! Nu-ți face iluzii, nu poți scăpa de scadență. Călătorii din Amazonia scriu, în cărțile lor, că au găsit obiecte părăsite de exploratori care erau în perfectă stare. Indienii întrebați, de ce nu le-au luat ei, s-au apărât spunând că nu puteau lua ceva ce nu le fusese oferit de proprietarul acestor obiecte, și asta în ciuda faptului că aveau foarte mare nevoie acestea, spre exemplu, de o pușcă.

Dominique Temple, un antropolog francez, descrie un model economic în care domină schimburile prin daruri. Oferi un cadou, cel ce a primit cadoul se simte obligat să ofere un cadou și mai mare, aceasta îl obligă pe primul să dăruiască din nou mai mult. Este o luptă care face un dar mai important. Nu cred că este numai o relație economică posibilă. Donatorul, prin darul său care este un act frumos, generos, câtuși de puțin egoist pentru că nu are nici un gând ascuns, devine un mai bun receptor al energiilor, al puterilor cosmice. Cel ce primește nu rămâne dator la propriu, pentru că donatorul i-a oferit fără să aștepte recompensă, dar rămâne sensibil la, apt să recepționeze energiile, puterile, forțele, negative din Cosmos. Ca să se ferească de asta, trebuie să facă un dar mai important decât cel ce l-a primit. Aici cred că este secretul relației de schimb prin daruri. Nu știu dacă cea ce gândeam, și gândesc, indienii din America de Nord sau băștinașii din Amazonia, are vreo legătură cu realitatea. În fond, realitatea trebuie să se curbeze după voința omului, așa cum spațiile se curbează după corpurile cerești. Cred că este o afirmație pentru care nu pot aduce nici o dovadă așa cum nici Einstein n-a adus vreo dovadă despre curbarea spațiului.

Aici suntem foarte aproape de ceea ce omul dorește dintotdeauna și în continuare. Suntem aproape de magie. Magia înseamnă să forțezi viața să se curbeze după voința ta. Să încalci legi naturale și logice, dar să reușești ce vrei.

Am spus, mai sus, că viața se curbează după voința omului. Da, dar se curbează fără să observăm asta, așa cum nici noi nu putem observa, pe pământ, curbarea razelor de lumină. Ce s-ar întâmpla dacă o rază de lumină, fără să se reflecte într-un obiect, ar lumina după colț? Ar fi o reflexie magică.

Magia este apropierea evenimentelor de voința mea, a ta, a lui. Nu oricine poate practica magia, trebuie să fii dotat pentru ea. Unele popoare sunt mai dotate, este în joc, probabil, matricea lor stilistică. Pentru noi, românii, popoarele de la răsărit, caldeenii, perșii, indienii, sau africanii la sud, sunt mai aproape de magie. Grecii vechi aveau aceleași păreri despre caldei. De altfel, cei Trei Magi au venit de la Răsărit. Ei puteau citi în stele, așa cum caldeenii puteau citi viitorul. Ei au văzut anunțată, în steaua ce răsărise, venirea pe pământ a Mesei, nașterea lui Christos. Au spus-o tuturor până a ajuns la urechile lui Irod.

Sunt epoci în istorie când ceva parcă plutește în aer, o schimbare se așteaptă. Nu știi dacă aceste schimbări sunt scrise în stele, dar știi că voința colectivă a oamenilor are uneori o mare forță, și nu este vorba numai de forța fizică ci de o forță ce plutește undeva și influențează gândul oamenilor. Așa s-a întâmplat acum 2000 de ani, tot astfel în jurul anilor 1789-90, în 1917, ca și în 1989 și după. Aici nu mai este vorba de magie, ci de istorie, numai că istoria poate fi influențată de puterea gândului câte unui om sau de gândul unit al popoarelor. Magia, așa cum o știm noi, este o practică individuală, la fel ca medicina sau ca arta. Sigur că trebuie să ai o bază de cunoștințe pentru a practica, trebuie să ai și puțin talent, să ai chemare, să fii predispus la așa ceva. Magia, ca și arta, și uneori ca și medicina, rămâne o practică individuală necontrolabilă experimental, o pură practică individuală.

De câte feluri este magia? "Specialiștii" spun că este de două feluri: albă și neagră, bună și rea. Cu magia albă urmărim să facem numai fapte bune, așa cum fac zânele din povești, iar cu cea neagră inducem răul asupra cuiva. Cu magia neagră poți deveni criminal, poți omorî pe cineva. Pare simplu, dar tocmai aici totul complică mult toate. Ca să putem fi de acord că există o magie bună și una rea, ar trebui să fim de acord că există binele ca valoare

absolută, un fel de Bine suprem, cum gândea Platon, sau un spirit absolut, cum spunea Hegel.

Poveștile noastre, ale românilor, abundă de acte magice făcute de zâne, de personaje care ajută eroul în acțiunea sa contra zmeului, personificarea răului. De mii de ani, omul simplu crede în bine și în rău, în forțele binelui și cele ale răului. De ce n-am crede și noi? Eu unul cred. Am avut, pentru mine, atâtea dovezi ale acestei existențe. Existența lumii Ideilor, ca și existența lui Dumnezeu, nu are nevoie de nici o dovadă, pentru că dovezi nu se pot da, este un fapt de trăire individuală și nimic altceva. Dar ce importanță are trăirea mea? Ea este totul, nici nu mă interesează altceva. Ceva, totuși, mă pune pe gânduri. Ce este cu matricea mea stilistică? dacă are dreptate Blaga, și pare că are, am în mine universalul, în orice caz generalul, am în mine o lume de care nu mă pot rupe. Nu suntem departe de existența *binelui*.

Fie el binele undeva, și dacă avem binele avem și opusul lui, undeva sau niciunde. Un om a spus cândva "dați-mi un punct de sprijin și voi răsturna pământul", aș putea spune și eu "dați-mi un punct de sprijin pentru a ști că lumea este la locul ei", acest punct de sprijin este *binele*. Cu el pot avea totul, pot trăi fericit, cu lipsa grijii zilei de mâine.

Să revenim la magie. Dacă avem o magie bună, bună nu pentru mine și rea pentru altul, ci una bună pentru cei mai mulți și care nu face rău nimănui, atunci n-ar trebui să ne ferim de magie. Sunt mulți pentru care *binele* nu există. Neștiind dacă putem vorbi de o magie bună putem fi puși în situația, care este de multe ori regulă, de a fi tentați să facem rău cu ajutorul magiei. Este asta posibil? Da. Din păcate, neîncrederea noastră în *bine* ne duce deseori în această situație. De aceea ar fi, poate, mai bine să lăsăm magia să trăiască numai în povești și să ne ferim de ea. Dar cine nu a ascultat o ghicitoare, n-a căutat-o uneori? Când mergem la un spectacol de teatru participăm la o magie, jocul viu al actorilor este o adevărată magie. Sunt mai puțin interesante spectacolele de magie de la circ. Magia, adevărată, nu se afișează ostentativ sau mincinos. Este o magie să asculți muzică. Mahler, Bruckner, Wagner, Enescu, sunt adevărați vrăjitori. Dar jazz-ul? Dar ce magie te pătrunde când admiri tablourile lui Dali, van Gogh, Goghuin, Kandinsky, Țuculescu, Andreescu, Luchian, și a altora mulți.

Magia artei, am mai vorbit de ea, este un fel de aducere aminte a paradisiului, cum spunea Cioran, este o aducere aminte a tot ce a fost, a tot ce este bun și frumos. Iarăși ne întâlnim cu *binele*.

Vă cer permisiunea de a vă relata ceva. Într-una din serile acestui sfârșit de mileniu doamna I.S. povestea, fiind într-un grup foarte restrâns, că a cunoscut o doamnă, cu care a avut ocazia să vorbească mai mult deoarece la acel timp îi era chiriașă, de la care a aflat o întâmplare destul de curioasă. Avea o fată care s-a măritat în Germania cu un chelner italian. La un moment dat, proprietara restaurantului s-a hotărât să vândă. Ei aveau niște bani puși deoparte dar proprietara cerea mult mai mult. Atunci, mama s-a hotărât să încerce magia. Lucra cu o cărticică și cu un bețigaș care se mișca tremurând. De la distanță, de aici, din România, a influențat toți virtualii cumpărători să fie nemulțumiți și să nu cumpere. Proprietara a fost nevoită să reducă la jumătate pretențiile și au putut cumpăra ei, copiii. Stând cu acea doamnă de vorbă, a sunat telefonul; era fata, de fapt ginerele, care nu mai făcea nici un pas fără să o consulte pe soacră. Devenise dependent de magie.

Multe alte întâmplări, care aduc aminte de magie, le întâlnim în viața obișnuită sau le citim în romane. S-a scris în ziare că cineva a vrăjit poarta nu știu cărei echipe de fotbal ca să nu intre nici un gol. Citim că vrăjitorii din Amazonia pot induce o boală mortală, fără o cauză aparentă și greu de diagnosticat, unor călători prin acele ținuturi, care au crezut că pot să se culce cu o femeie fără să respecte un legământ. Un vrăjitor Voodoo pedepsește soția, din Anglia, la care se reîntoarce iubitul unei localnice din America Centrală, o pedepsește așa încât că se simte violată la propriu. O violează la distanță!

Oare, toate acestea sunt numai o imaginație fără un suport real, sunt numai o "visare", sau ne este frică să le recunoaștem dreptul la existență? Mai degrabă ne este frică. Lumea este învăluită într-o ceață de mistere pe care le putem pătrunde mai blând cu ajutorul poveștilor sau mai brutal cu magia. Atenție, tentația magiei este mare, dar și pericolele sunt pe măsură. Dacă, pentru noi cei ce suntem de acord că *binele* există, suntem atenți cu ce se poate întâmpla în practica magiei, ne vom da seama că există o relație ce seamănă cu karma indienilor. Un fel de acțiune și reacțiune. Faci ceva și primești în schimb. Îi faci cuiva un rău, vei primi ceva în schimb și poate înzecit, dar nu știi de unde vei primi. Karma nu este o răzbunare, așa cum poate fi magia, este o lege universală, așa cum este legea rațiunii suficiente sau legea morală. Vei fi lovit, dar nu din răzbunare, nu pentru a respecta

imperativul "dinte pentru dinte, ochi pentru ochi", ci te vei pedepsi singur pentru că asta înseamnă o lege universală, nu vei mai dormi, te vei îmbolnăvi populându-ți visele de noapte și de zi cu coșare, precum Macbeth, vei deveni mai mult o umbră decât o ființă vie. În toate aceste, cazuri victima are un inconștient dezorganizat din cauza acțiunilor sale nu prea curate, departe de ceea ce se numește *bine*. Această victimă este și un bun receptor pentru "efluviile" negative care plutesc și așteaptă să se ducă undeva, acestea îl vor agresa, îl vor lovi. Nu este o răzbunare, dar este vorba de o justiție, pe care azi o numim Divină. De aceea, aș povățui pe toți să se ferească de a face ceva care este departe de a fi bine, bun, de a se feri de magie, care, de cele mai multe ori, pentru omul disperat, este o cale de a face rău. Magia bună o pot face numai zânele, oamenii ar trebui să fie mai puțin orgolioși.

Am vorbit de *puteri*, de *energii* care plutesc și care pot fi captate de cineva. De fapt, putere, energie, sunt pentru mine metafore pentru ceva ce nu prea știu cum să numesc. Constantin Noica vorbește în *Metafizica* sa despre *determinații*. Ar fi niște atribute, niște calități ce plutesc într-un ocean metafizic nedeterminat și care pot fi captate, unele, depinzând de afinități elective, de un individ, de un individual, de mine, de un om. Asta înseamnă că eu particip la universalul *om*, care-mi corespunde. Împreună, individul, universalul, și cu determinațiile pentru care am afinitate realizează ființa. Aceste determinații la Bлага fac parte din matricea stilistică pe care fiecare o avem.

Determinațiile sunt constitutive, nu se pot schimba așa de ușor, la fel și matricea stilistică. Dar sunt și unele determinații, forțe, care nu corespund matricei mele stilistice, nu-mi sunt proprii mie. Dacă le solicit, dacă le caut, le invoc, ele pot veni și intra în conflict cu ce am, cu matricea mea stilistică, cu ce am moștenit de la părinți, și pot declanșa o furtună de incongruențe, de nepotriviri, în sufletul meu. Dacă au fost invocate prin magie, ele au venit și nu mai pot scăpa de ele. Poate că de aceea ne atrag atenția yoginii că magia este periculoasă și că ar fi bine să ne abținem de la a o implora. Dacă suntem curați spiritual, dacă sufletul nostru nu este pătat de îndepărtarea de *bine*, chiar dacă cineva imploră aceste forțe, aceste determinații să ni se alăture, ele vor veni, dar se vor reflecta în matricea noastră stilistică ca o oglindă și vor pleca de unde au fost trimise. Poate că de aceea Moise aduce tabla interdicțiilor, cele zece porunci: să nu ucizi, să nu fii desfrânat, să nu furi, să nu minți, să nu dorești ce este al aproapelui tău,...iar Iisus ne îndeamnă la gânduri și la acțiuni bune. Mai bine să suferi tu decât să faci cuiva un rău.

Asta este cheia poveței de a întoarce și obrazul celălalt, ca să mai fii lovit încă o dată, decât să lovești tu. Recunosc că este greu să faci așa ceva, dar este foarte sănătos, desigur, dacă scapi întreg din bătaie. Dacă ai averi, ai griji, și nici atunci nu poți dormi liniștit, nici atunci nu-ți vei putea găsi liniștea. De aceea, s-a spus că mai degrabă va trece otgonul, numit cămila, prin urechile acului, decât să ajungă bogatul în împărăția cerurilor. Primul pas spre dorita împărăție a cerurilor, un pas la care putem aspira aici, fiind în viață, nu după moarte, este de a avea un suflet curat, ca ceea ce ai universal, general, în tine să rămână neîntinat. Tot de aceea este mai bine să săruți mâna celui ce te blestemă, nu să-i răspunzi cu aceeași monedă. Este bine nici să nu te bucuri prea tare, orice bucurie este urmată de tristețe, măcar de tristețea că bucuria a trecut. Astfel ar trebui să înțelegem cuvântul lui Iisus: "Feriți-vă cei săraci cu duhul, căci a lor va fi împărăția cerurilor". Ca să nu pui nimic la inimă, ca să nu te doară nimic, ca să fii impasibil la orice se întâmplă, așa cum cer și yoginii, trebuie să fii oligofren sau sfânt. În orice caz, cei ce au mai puțină judecată sunt mult mai fericiți, decât cei ce despică în patru, cu gândul lor, orice întâmplare. Cu alte cuvinte, păstrează-ți sufletul curat ca să supraviețuiești, ca să poți dormi liniștit, ca să fii sănătos, ca să poți asculta liniștit cum îți fredonează, matricea ta stilistică, împreună cu arhetipurile, o blândă melodie. Astfel, am putea înțelege mai bine ceea ce a spus Iisus "...nu vă îngrijiți cum sau ce veți vorbi, căci se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiți; Fiindcă nu voi sunteți care vorbiți, ci Tatăl vostru care grăiește întru voi" (Matei, cap.10, par. 19,20). Până și Dumnezeu când grăiește în tine, va grăi tot pe limba matricei tale stilistice, a arhetipurilor tale, căci altfel nu este posibil.

Ce greu este să fii puternic! Adevărata putere este victoria asupra ta, păstrarea purității tale, ascultarea omului interior ce-ți vorbește pe limba matricei tale stilistice, a arhetipurilor tale, personant. Ce vorbă grea și plină de înțelepciune era scrisă la intrarea templului din Delfi, "Cunoaște-te pe tine însu-ți". Nimic mai greu pe lumea asta. Dacă ne-am cunoaște cât de puțin, de câte rele nu ne-am feri?

Sigur că cineva mi-ar putea obiecta că toate cele spuse sunt simple ipoteze într-un domeniu necunoscut, un nimic în nimic.

Ceea ce am putea, totuși, reține, este că între mit și magie, așa cum ne spune Blaga, este o diferență calitativă. Mitul este numai imaginarul, povestea, pe "când magia înseamnă acțiunea unei substanțe magice, fie a unei puteri

magice" (Lucian Blaga, *Despre gândirea magică*, Ed. Garamond, București, 1992, p. 9).

Miturile, poveștile cu frumusețea lor, magia, cu forța ei, ambele cu metaforele ce le poartă, au fost, sunt, și vor fi, întotdeauna, ajutorul nostru, un sprijin cu care putem trece greul din viață, să pătrundem misterele vieții.

" Metafora s-a ivit în clipa când s-a declarat în lume, ca un miraculos incendiu, acea structură și acel mod de existență numite împreună <om>, și se va ivi necurmat atâta timp cât omul va continua să ardă... <omul este animalul metaforizant" ...în geneza metaforei trebuie să vedem o izbucnire a specificului uman în toată amploarea sa". (Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, p.366-367). Blaga ne vorbește de *metafore plasticizante*, și de *metafore revelatorii*. Metaforele plasticizante sunt atât de folosite în poezie, dar și în știință prin virtutea lor de a spune "cu alte cuvinte" ceea ce nu putem exprima, mai bine spus ceva pentru care cuvintele uzuale sunt prea sărace, nu spun destul. Metaforele revelatorii, sunt și ele folosite din plin în poezie, ca și în știință. " Când ..ciobanul din Miorița numește moartea <a lumii mireasă> și pieirea sa <o nuntă>, el revelează, punând în imaginar relief, o latură *ascunsă* a faptului <moarte>. ...Metafora revelatorie începe în momentul când omul devine în adevăr <om>, adică în momentul când el se așează și în dimensiunile misterului" (Lucian Blaga, *Op.cit.*, p.363, 364).

Când Eminescu spune: "..braț molatec ca gândirea unui împărat poet" câte ascunsuri nu se spun? Dar cântecul "Mirabilei semințe" care ne aduce aproape încolțirea bobului de grâu și interiorul sufletului omenesc?

Ce să mai spun de întreaga filosofie a lui Immanuel Kant care se sprijină pe metafora *lucrului în sine și a apriorismului*. "Kant intră în filosofie ca raționalist.." ne spune Constantin Noica în *Concepte deschise în istoria filosofiei la Descartes, Leibniz și Kant* (Humanitas, 1995, p. 143). Este adevărat că fondul gândirii lui Kant este rațiunea, raționalismul, el prefera să se considere *realist și era destul de supărat pentru că era considerat idealist*. Contemporanii lui au rămas câțiva ani buni muți, după publicarea *Criticii rațiunii pure*. Kant, cu *lucrului în sine*, cu *numenul și cu apriorismul*, tot atâtea metafore revelatorii, a reușit să spargă misterul filosofiei și să facă să curgă tone de cerneală. Platon a folosit și el, din plin, metaforele. Astfel este și *lumea ideilor*. Alexandru Surdu propune, de pildă, în *Pentamorfoza artei*, metafora pentadei cu care am putea să ne apropiem adecvat de misterele filosofiei și ale artei. Schopenhauer, ca și Bergson, fiecare în alt fel, propun intuiția ca metodă de a potența misterele filosofiei, așa cum ar spune Blaga. Heisenberg a găsit, citind pe Platon, ideea *mecanicii cuantice*. Constantin

Noica, în opusul citat mai sus, atrage atenția asupra erorii raționaliste de a considera închise, bine sistematizate, unele probleme, idei, concepte, mai ales în filosofie, și propune deschiderea problemelor filosofiei pentru a le putea, mai bine, pătrunde.

Copyright © Geo Săvulescu 2003